

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, 13 maja 2025 r.
Znak sprawy: DHR.rn.058.3.2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: interpelacji nr 9314 w sprawie podjęcia działań prowadzących do obowiązkowego certyfikowania nawozów mikrobiologicznych przed wpisaniem na listę Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 9314 Posłanki Urszuli Paślawskiej w sprawie podjęcia działań prowadzących do obowiązkowego certyfikowania nawozów mikrobiologicznych przed wpisaniem na listę Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, przedstawiam następujące wyjaśnienia.

Nawożenie jest głównym czynnikiem plonotwórczym, a także jednym z podstawowych wskaźników intensywności i efektywności produkcji w rolnictwie. Poziom nawożenia ma bezpośrednie przełożenie na wysokość uzyskanych plonów, a tym samym znacząco wpływa na zagwarantowanie szeroko rozumianego bezpieczeństwa żywnościowego państwa. Jednocześnie nawożenie może negatywnie oddziaływać na środowisko naturalne, przyczyniając się do zachwiania równowagi w środowisku przyrodniczym. Dlatego poszukiwanie takich alternatywnych metod jakimi jest stosowanie produktów mikrobiologicznych jest bardzo zasadne.

Nawozowe produkty mikrobiologiczne zawierają określone mikroorganizmy i stymulują naturalne procesy odżywiania roślin. Ich działanie uzupełnia działanie nawozów w celu optymalizacji skuteczności tych nawozów i ograniczenia ilości używanych składników pokarmowych. Systematyczne stosowanie preparatów mikrobiologicznych wpływa korzystnie na rozwój roślin.

Zgodnie z art. 10a ustawy o nawozach i nawożeniu (1) „nawozowe produkty mikrobiologiczne” to produkty zawierające wyłącznie mikroorganizmy, w tym mikroorganizmy martwe lub nieaktywne, lub konsorcja tych mikroorganizmów oraz substancje stanowiące pożywkę dla tych mikroorganizmów i ich metabolity, a także nieszkodliwe substancje resztkowe z pożywek, które poprawiają aktywność biologiczną gleby lub stymulują procesy odżywiania roślin lub grzybów, a wyłącznym celem ich zastosowania jest poprawa efektywności wykorzystania składników pokarmowych przez rośliny lub grzyby, ich odporności na stres abiotyczny, ich cech jakościowych lub przyswajalności przez nie składników pokarmowych z form trudno dostępnych w glebie. Definicję tę wprowadzono do przepisów prawa na mocy ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2022 r., poz. 2364). Działanie to miało na celu uregulowanie w krajowych przepisach prawnych funkcjonowania ww. produktów oraz umożliwienie szerszego dostępu do informacji o tych produktach dla rolników.

Jednocześnie od 16 lipca 2022 r. możliwe jest wprowadzanie do obrotu produktów mikrobiologicznych jako produktów nawozowych UE zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 2019/1009 (2). W załączniku I tego rozporządzenia jako jedną z funkcji produktów nawozowych UE wskazano biostymulator mikrobiologiczny. Jako kategorie materiałów składowych dla biostymulatora mikrobiologicznego w załączniku II wymieniono następujące mikroorganizmy: *Azotobacter* spp., grzyby mikoryzowe, *Rhizobium* spp. oraz *Azospirillum* spp. Ponadto produkt nawozowy UE może zawierać mikroorganizmy, w tym mikroorganizmy martwe lub nieaktywne i nieszkodliwe substancje resztkowe z pożywek, na których zostały one wyprodukowane, które nie zostały poddane żadnemu innemu przetwarzaniu niż suszenie lub liofilizacja. Należy zauważyć, że wymieniono całe rodzaje bakterii nie zaś poszczególne gatunki lub szczepy oraz wszystkie grzyby mikoryzowe. Jest to dość szeroka grupa mikroorganizmów.

W związku z tym możliwe jest wprowadzanie do obrotu nawozowych produktów mikrobiologicznych na podstawie przepisów unijnych lub przepisów krajowych.

Zgodnie z przepisami ustawy o nawozach i nawożeniu (art. 25a) nawozowy produkt mikrobiologiczny umieszczany jest w wykazie nawozowych produktów mikrobiologicznych na wniosek producenta po sprawdzeniu, że jest zgodny z definicją nawozowego produktu mikrobiologicznego. Na podstawie upoważnienia (3) wykaz ten prowadzi Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy (IUNG).

Instytut działa na podstawie zatwierdzonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi procedury, zgodnie z którą wpisuje dokonuje opierając się na następującej dokumentacji:

- sprawozdaniu potwierdzającym skład komponentu mikrobiologicznego w produkcie tj. określenie ogólnej liczebności mikroorganizmów, zgodnie z deklarowanym przez producenta składem rodzajowym, przy czym nawozowy produkt mikrobiologiczny powinien zawierać minimum 10⁷ jtk (jednostek tworzących kolonie) w 1 ml/g w przypadku ogólnej liczebności bakterii oraz minimum 10⁴ jtk w 1 ml/g w przypadku ogólnej liczebności grzybów. Jednostkami odpowiedzialnymi za potwierdzenie składu mikrobiologicznego w nawozowym produkcie mikrobiologicznym są: Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy w Skierniewicach oraz jednostki akredytowane w tym zakresie;
- oświadczeniu producenta dotyczącego składu produktu, w tym składu pożywki (do 100%) oraz oświadczenia producenta o niewystępowaniu w nawozowym produkcie mikrobiologicznym mikroorganizmów zamieszczonych w wykazie substancji czynnych w ochronie roślin.
- instrukcji stosowania i przechowywania produktu zawierającej: nazwę, informację o zakresie stosowania, dawce, sposobie, terminach stosowania, w stosownych przypadkach o sposobie sporządzania cieczy użytkowej nawozowego produktu mikrobiologicznego, środki ostrożności.

W celu oceny skuteczności przyjętego rozwiązania Ministerstwo zleciło w 2024 r. IUNG-PIB przebadanie dostępnych na rynku nawozowych produktów mikrobiologicznych pod kątem spełnienia przez nie zawartości mikroorganizmów, która jest kluczowa dla skuteczności tych produktów. IUNG przebadał losowo wybrane nawozowe produkty mikrobiologiczne znajdujące się w wykazie obowiązującym na dzień 1 sierpnia 2024 r. Przebadano 15% wszystkich produktów z w/w wykazu. Wybrano preparaty różniące się deklarowanym składem, producentem, formulacją (płyn/proszek) oraz o różnym zastosowaniu.

W większości preparatów liczebność mikroorganizmów była tożsama z liczebnością podaną na deklaracji (57,1%); w kilku preparatach uzyskane wyniki były wyższe niż w deklaracjach (28,6%); natomiast tylko w nielicznych produktach stwierdzono nieznacznie niższą niż deklarowaną liczebność mikroorganizmów, ale spełniającą wymogi procedury wpisu na listę NPM (14,3%). Przeprowadzone badanie potwierdziło zatem, że

obecne na rynku nawozowe produkty mikrobiologiczne są zgodne z przyjętymi zasadami wpisu do wykazu.

Jednocześnie informuję, że teza zgodnie z którą skuteczność nawozowych produktów mikrobiologicznych nie jest potwierdzona niezależnymi badaniami jest nieprawdziwa. Badaniami nad opracowaniem przyjaznych dla środowiska metod uprawy roślin rolniczych i ogrodniczych, w tym wykorzystujących bionawozy zajmuje się wiele jednostek naukowych.

W Zakładzie Mikrobiologii i Ryzosfery Instytutu Ogrodnictwa opracowano i wdrożono do praktyki ogrodniczej i rolniczej mikrobiologiczne technologie uprawy roślin ogrodniczych i rolniczych oraz poprawy jakości gleb. Zaproponowane innowacyjne technologie są unikalne w kraju i w skali międzynarodowej, obejmują opracowanie naturalnych produktów wzbogaconych mikrobiologicznie, takich jak: bionawozy i polepszacze glebowe, komposty oraz metod ich stosowania w zróżnicowanych warunkach uprawy polowej i/lub szklarniowej różnych gatunków roślin ogrodniczych i rolniczych.

W Instytucie Ogrodnictwa powstał pierwszy w Polsce i największy w Europie bank symbiotycznych mikroorganizmów: grzybów mykoryzowych, grzybów strzępkowych, drożdży oraz pożytecznych bakterii glebowych, wyizolowanych z ryzosfery roślin ogrodniczych, rosnących w różnych warunkach glebowo-klimatycznych Polski. Wykazano dużą skuteczność pożytecznych mikroorganizmów zgromadzonych w zasobach SYMBIO BANK-u w stymulacji wzrostu wegetatywnego i plonowania roślin truskawki, jabłoni, wiśni, ogórka i pomidora oraz innych gatunków roślin ogrodniczych. Najbardziej efektywne szczepy tych mikroorganizmów są komponentami nowo opracowanych preparatów biologicznych: biostymulatorów, bionawozów, kompostów i inokulów bakteryjno-mykoryzowych. SYMBIO-BANK to także źródło, z którego zakłady produkujące mikrobiologiczne produkty nawozowe pozyskują pożyteczne mikroorganizmy, rozmnażają je i inkorporują do: biostymulatorów, polepszaczy glebowych i podłoży organicznych. Skuteczność innowacyjnych bionawozów już od kilku lat sprawdzana jest w Instytucie Ogrodnictwa na roślinach sadowniczych i warzywnych. Uzyskane wyniki zachęcają do ich stosowania w praktyce.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Michał Kołodziejczak

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

Podstawa prawna:

- (1) Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U. z 2024 r., poz. 105).
- (2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1009 z dnia 5 czerwca 2019r. ustanawiającym przepisy dotyczące udostępniania na rynku produktów nawozowych UE, zmieniającym rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 i (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 2003/2003 (Dz. Urz. UE L170 z 25.6.2019 r., str. 1).
- (3) Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 grudnia 2022 r. w sprawie upoważnienia Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego do prowadzenia wykazu nawozowych produktów mikrobiologicznych (Dz. U. poz. 2490).

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów